

I. Zagadnienia ogólne

1. Kodeks postępowania cywilnego

z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296)

Tekst jednolity z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz.U. 2014, poz. 101)¹

(zm.: Dz.U. 2014, poz. 293, poz. 379, poz. 435, poz. 567, poz. 616, poz. 945, poz. 1091, poz. 1161, poz. 1296, poz. 1585, poz. 1626, poz. 1741, poz. 1924; 2015, poz. 2, poz. 4, poz. 218, poz. 539, poz. 978, poz. 1062, poz. 1137, poz. 1199)

Wyciąg

(...)

Art. 425. [Przedmiot] Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się w sprawach o unieważnienie małżeństwa, o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa i o rozwód oraz o separację na żądanie jednego z małżonków.

Art. 426. [Pełnomocnictwo] Do reprezentowania strony konieczne jest pełnomocnictwo udzielone do prowadzenia danej sprawy.

Art. 427. [Posiedzenia] Posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba że obie strony żądają publicznego rozpoznania sprawy, a sąd uzna, że jawność nie zagraża moralności.

Art. 428. [Niestawiennictwo stron] § 1. Rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron. Jednakże w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa powoda na pierwsze posiedzenie sądowe wyznaczone w celu przeprowadzenia rozprawy, postępowanie ulega zawieszeniu, chyba że prokurator popiera żądanie unieważnienia albo ustalenia istnienia lub nieistnienia małżeństwa.

§ 2. Podjęcie postępowania następuje na wniosek powoda, nie wcześniej jednak niż po upływie trzech miesięcy od dnia zawieszenia postępowania. W razie niezgłoszenia takiego wniosku w ciągu roku po zawiesze-

¹ Tekst jednolity ogłoszono dnia 21.01.2014 r.

I. Zagadnienia ogólne

niu, sąd umorzy postępowanie. Umorzenie wywołuje takie same skutki, jak umorzenie postępowania zawieszonoego na zgodny wniosek stron lub z powodu ich niestawiennictwa.

Art. 429. [Rozwinięcie] Jeżeli strona wezwana do osobistego stawiennictwa nie stawi się bez usprawiedliwionych powodów na posiedzenie, sąd może skazać ją na grzywnę według przepisów o karach za niestawiennictwo świadka, nie może jednak nakazać przymusowego sprowadzenia jej do sądu.

Art. 430. [Zakaz przesłuchiwanie małoletnich] Małoletni, którzy nie ukończyli lat trzynastu, a zstępni stron, którzy nie ukończyli lat siedemnastu, nie mogą być przesłuchiwani w charakterze świadków.

Art. 431. [Uznanie; przyznanie; wyrok zaoczny] W sprawach przewidzianych w rozdziale niniejszym nie można oprzeć rozstrzygnięcia wyłącznie na uznaniu powództwa lub przyznaniu okoliczności faktycznych. W sprawach tych nie stosuje się art. 339 § 2.

Art. 432. [Dowód z przesłuchania stron] W każdej sprawie o rozwód lub o separację sąd zarządza przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron. W innych sprawach sąd nie może odmówić dopuszczenia takiego dowodu, jeżeli strona go powołała. Art. 302 § 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 433. [Protokół rozprawy] Protokół rozprawy powinien zawierać oświadczenie małżonków co do liczby, wieku i płci dzieci żyjących, stosunków majątkowych i zarobkowych obu małżonków, szczególnych obowiązków utrzymania osób niebędących ich wspólnymi dziećmi oraz co do treści umowy majątkowej, jeżeli małżonkowie umowę taką zawarli.

Art. 434. [Wywiad środowiskowy] Sąd może zarządzić przeprowadzenie przez wyznaczoną osobę wywiadu środowiskowego w celu ustalenia warunków, w których żyją i wychowują się dzieci stron.

Art. 434¹. (*uchylony*)

Art. 435. [Rozszerzona skuteczność wyroku] § 1. Wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich.

§ 2. Nie dotyczy to części orzekającej o prawach i roszczeniach majątkowych poszukiwanych łącznie z prawami niemajątkowymi.

(...)

II. Ustanie małżeństwa

2. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

z dnia 25 lutego 1964 r. (Dz.U. Nr 9, poz. 59)

Tekst jednolity z dnia 8 kwietnia 2015 r. (Dz.U. 2015, poz. 583)¹

(zm.: Dz.U. 2015, poz. 1062, poz. 1087, poz. 1199)

Wyciąg

(...)

Art. 55. [Uznanie za zmarłego] § 1. W razie uznania jednego z małżonków za zmarłego domniemywa się, że małżeństwo ustało z chwilą, która w orzeczeniu o uznaniu tego małżonka za zmarłego została oznaczona jako chwila jego śmierci.

§ 2. Jeżeli po uznaniu jednego z małżonków za zmarłego drugi małżonek zawarł nowy związek małżeński, związek ten nie może być unieważniony z tego powodu, że małżonek uznany za zmarłego żyje albo że jego śmierć nastąpiła w innej chwili aniżeli chwila oznaczona w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli w chwili zawarcia nowego związku małżeńskiego strony wiedziały, że małżonek uznany za zmarłego pozostaje przy życiu.

Art. 56. [Przesłanki rozwodu] § 1. Jeżeli między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia, każdy z małżonków może żądać, ażeby sąd rozwiązał małżeństwo przez rozwód.

§ 2. Jednakże mimo zupełnego i trwałego rozkładu pożycia rozwód nie jest dopuszczalny, jeżeli skutek niego miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Rozwód nie jest również dopuszczalny, jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę

¹ Tekst jednolity ogłoszono dnia 29.04.2015 r.

II. Ustanie małżeństwa

na rozwód albo że odmowa jego zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Art. 57. [Wina w rozwodzie] § 1. Orzekając rozwód sąd orzeka także, czy i który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia.

§ 2. Jednakże na zgodne żądanie małżonków sąd zaniecha orzekania o winie. W tym wypadku następują skutki takie, jak gdyby żaden z małżonków nie ponosił winy.

Art. 58. [Wyrok rozwodowy] § 1.² W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

§ 1a.² W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.

§ 1b.³ Na zgodny wniosek stron sąd nie orzeka o utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.

§ 2. Jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka także o sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków. W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka. Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu

² Art. 58 § 1 i 1a w brzmieniu ustawy z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1062), która wchodzi w życie 29.08.2015 r.

³ Art. 58 § 1b dodany ustawą z dnia 25.06.2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1062), która wchodzi w życie 29.08.2015 r.

z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe.

§ 3. Na wniosek jednego z małżonków sąd może w wyroku orzekającym rozwód dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

§ 4. Orzekając o wspólnym mieszkaniu małżonków sąd uwzględni przede wszystkim potrzeby dzieci i małżonka, któremu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Art. 59.⁴ [Nazwisko po rozwodzie] W ciągu trzech miesięcy od chwili uprawomocnienia się orzeczenia rozwodu małżonek rozwiedziony, który wskutek zawarcia małżeństwa zmienił swoje dotychczasowe nazwisko, może przez oświadczenie złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego powrócić do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa.

Art. 60. [Obowiązek alimentacyjny] § 1. Małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzionego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego.

§ 2. Jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku.

§ 3. Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jednakże gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozwodu, chyba że ze względu na

⁴ Z dniem 27.5.1990 r. przyjmowanie oświadczeń o powrocie małżonka rozwiedzionego do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa należy do właściwości organów gminy jako zadanie zleczone, zgodnie z art. 3 pkt 5 lit. f ustawy z dnia 17.5.1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 34, poz. 198).

II. Ustanie małżeństwa

wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

Art. 61. [Odesłanie] Z zastrzeżeniem przepisu artykułu poprzedzającego do obowiązku dostarczania środków utrzymania przez jednego z małżonków rozwiedzionych drugiemu stosuje się odpowiednio przepisy o obowiązku alimentacyjnym między krewnymi.

(...)

3. Prawo prywatne międzynarodowe

z dnia 4 lutego 2011 r. (Dz.U. Nr 80, poz. 432)

(zm.: Dz.U. 2014, poz. 827; 2015, poz. 1137)

Wyciąg

(...)

Art. 54. [Rozwód, separacja] 1. Rozwiązanie małżeństwa podlega wspólnemu prawu ojczystemu małżonków z chwili żądania rozwiązania małżeństwa.

2. W razie braku wspólnego prawa ojczystego małżonków właściwe jest prawo państwa, w którym oboje małżonkowie mają w chwili żądania rozwiązania małżeństwa miejsce zamieszkania, a jeżeli małżonkowie nie mają w chwili żądania rozwiązania małżeństwa wspólnego miejsca zamieszkania – prawo państwa, w którym oboje małżonkowie mieli ostatnio miejsce wspólnego zwykłego pobytu, jeżeli jedno z nich ma w nim nadal miejsce zwykłego pobytu.

3. W razie braku okoliczności rozstrzygających o właściwości prawa na podstawie przepisów ust. 1 i 2, do rozwiązania małżeństwa stosuje się prawo polskie.

4. Postanowienia ust. 1–3 stosuje się odpowiednio do separacji.

(...)

III. Sprawy o rozwód i separację

4. Kodeks postępowania cywilnego

z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296)

Tekst jednolity z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz.U. 2014, poz. 101)¹

(zm.: Dz.U. 2014, poz. 293, poz. 379, poz. 435, poz. 567, poz. 616, poz. 945, poz. 1091, poz. 1161, poz. 1296, poz. 1585, poz. 1626, poz. 1741, poz. 1924; 2015, poz. 2, poz. 4, poz. 218, poz. 539, poz. 978, poz. 1062, poz. 1137, poz. 1199)

Wyciąg

(...)

Art. 436. [Posiedzenie pojednawcze] § 1. Jeżeli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa, sąd może skierować strony do mediacji. Skierowanie to jest możliwe także wtedy, gdy postępowanie zostało zawieszono.

§ 2. Przepisy o mediacji stosuje się odpowiednio, z tym że przedmiotem mediacji może być także pojednanie małżonków.

§ 3. (*uchylony*)

§ 4. Jeżeli strony nie uzgodniły osoby mediatora, sąd kieruje je do stałego mediatora posiadającego wiedzę teoretyczną, w szczególności posiadającego wykształcenie z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii lub prawa oraz umiejętności praktyczne w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach rodzinnych.

Art. 437–438. (*uchylone*)

Art. 439. [Zakaz powództwa wzajemnego] § 1. Powództwo wzajemne o rozwód lub o separację jest niedopuszczalne.

§ 2. W czasie trwania procesu o rozwód lub o separację nie może być wszczęta odrębna sprawa o rozwód albo o separację.

¹ Tekst jednolity ogłoszono dnia 21.01.2014 r.

III. Sprawy o rozwód i separację

§ 3. Strona pozwana w sprawie o rozwód może jednak również żądać rozwodu albo separacji. Strona pozwana w sprawie o separację może również żądać separacji albo rozwodu.

Art. 440. [Zawieszenie postępowania] § 1. Jeżeli sąd nabierze przekonania, że istnieją widoki na utrzymanie pożycia małżeńskiego, zawiesza postępowanie. Zawieszenie takie może nastąpić tylko raz w toku postępowania.

§ 2. Podjęcie postępowania następuje na wniosek jednej ze stron; poza tym stosuje się odpowiednio art. 428 § 2.

Art. 441. [Postępowanie dowodowe] Postępowanie dowodowe ma przede wszystkim na celu ustalenie okoliczności dotyczących rozkładu pożycia, jak również okoliczności dotyczących dzieci stron i ich sytuacji, a w razie uznania powództwa – także przyczyn, które skłoniły do tego stronę pozwaną.

Art. 442. [Rozwinięcie] Jeżeli pozwany uznaje żądanie pozwu a małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci, sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe do przesłuchania stron.

Art. 443. (*uchylony*)

Art. 444. [Roszczenia alimentacyjne] Małżonek może dochodzić roszczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka na wypadek orzeczenia rozwodu, jak również na wypadek orzeczenia separacji. Dochodzenie następuje przez zgłoszenie wniosku na rozprawie w obecności drugiego małżonka albo w piśmie, które należy doręczyć drugiemu małżonkowi.

Art. 445. [Rozwinięcie] § 1. W czasie trwania procesu o rozwód lub o separację nie może być wszczęta odrębna sprawa o zaspokojenie potrzeb rodziny i o alimenty pomiędzy małżonkami albo pomiędzy nimi a ich wspólnymi małoletnimi dziećmi co do świadczeń za okres od wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację. Pozew lub wniosek o zabezpieczenie w takiej sprawie sąd przekaże sądowi, w którym toczy się sprawa o rozwód lub o separację, w celu rozstrzygnięcia według przepisów o postępowaniu zabezpieczającym.

§ 2. Postępowanie w sprawie o zaspokojenie potrzeb rodziny lub o alimenty, wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację, ulega z urzędu zawieszeniu z chwilą wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację co do świadczeń za okres od jego wytoczenia. Z chwilą wydania w sprawie o rozwód lub o separację postanowie-

nia o udzieleniu zabezpieczenia wykonania obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub o alimenty wstrzymuje się także z mocy prawa wykonanie nieprawomocnych orzeczeń o obowiązku tych świadczeń, wydanych w poprzednio wszczętej sprawie, za okres od wytoczenia powództwa o rozwód lub o separację.

§ 3. Po prawomocnym zakończeniu sprawy o rozwód lub o separację zawieszono postępowanie podejmuje się z mocy prawa, orzeczenia zaś, których wykonanie było wstrzymane, podlegają wykonaniu, jednak tylko co do okresu, za który w sprawie o rozwód lub o separację nie orzeczono o roszczeniach objętych zawieszonym postępowaniem. W pozostałym zakresie postępowanie ulega z mocy prawa umorzeniu.

Art. 445¹. [Zakaz wszczynania odrębnych postępowań] § 1. Jeżeli sprawa o rozwód lub o separację jest w toku, nie może być wszczęte odrębne postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi stron lub o ustalenie kontaktów z nimi. W razie potrzeby orzeczenia o władzy rodzicielskiej lub o kontaktach stosuje się przepisy o postępowaniu zabezpieczającym.

§ 2. Postępowanie w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej lub kontaktów wszczęte przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub o separację ulega z urzędu zawieszeniu, a o władzy rodzicielskiej lub kontaktach przez cały czas trwania sprawy o rozwód lub o separację sąd orzeka w postępowaniu zabezpieczającym. Sąd postanowi podjąć postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej lub kontaktów, jeżeli w prawomocnym orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie o rozwód lub o separację nie orzeczono o władzy rodzicielskiej lub kontaktach. W przeciwnym wypadku postępowanie ulega umorzeniu.

Art. 445². [Mediacja przy rozwodzie i separacji] W każdym stanie sprawy o rozwód lub separację sąd może skierować strony do mediacji w celu ugodowego załatwienia spornych kwestii dotyczących zaspokojenia potrzeb rodziny, alimentów, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej, kontaktów z dziećmi oraz spraw majątkowych podlegających rozstrzygnięciu w wyroku orzekającym rozwód lub separację. Przepis art. 436 § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 445³. [Zastosowanie odpowiednich przepisów] Na wniosek strony stosuje się przepisy art. 582¹ § 2 lub 3.

Art. 446. [Umorzenie postępowania] W razie śmierci jednego z małżonków postępowanie umarza się.

(...)

5. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

z dnia 25 lutego 1964 r. (Dz.U. Nr 9, poz. 59)

Tekst jednolity z dnia 8 kwietnia 2015 r. (Dz.U. 2015, poz. 583)²

(zm.: Dz.U. 2015, poz. 1062, poz. 1087, poz. 1199)

Wyciąg

(...)

Art. 61¹. [Przesłanki] § 1. Jeżeli między małżonkami nastąpił zupełny rozkład pożycia, każdy z małżonków może żądać, ażeby sąd orzekł separację.

§ 2. Jednakże mimo zupełnego rozkładu pożycia orzeczenie separacji nie jest dopuszczalne, jeżeli wskutek niej miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie separacji byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci, sąd może orzec separację na podstawie zgodnego żądania małżonków.

Art. 61². [Separacja a rozwód] § 1. Jeżeli jeden z małżonków żąda orzeczenia separacji, a drugi orzeczenia rozwodu i żądanie to jest uzasadnione, sąd orzeka rozwód.

§ 2. Jeżeli jednak orzeczenie rozwodu nie jest dopuszczalne, a żądanie orzeczenia separacji jest uzasadnione, sąd orzeka separację.

Art. 61³. [Zakres orzekania] § 1. Przy orzekaniu separacji stosuje się przepisy art. 57 i art. 58.

§ 2. Orzekając separację na podstawie zgodnego żądania małżonków, sąd nie orzeka o winie rozkładu pożycia. W tym wypadku następują skutki takie, jak gdyby żaden z małżonków nie ponosił winy.

Art. 61⁴. [Skutki separacji] § 1. Orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Małżonek pozostający w separacji nie może zawrzeć małżeństwa.

§ 3. Jeżeli wymagają tego względy słuszności, małżonkowie pozostający w separacji obowiązani są do wzajemnej pomocy.

² Tekst jednolity ogłoszono dnia 29.04.2015 r.

§ 4. Do obowiązku dostarczania środków utrzymania przez jednego z małżonków pozostających w separacji drugiemu stosuje się odpowiednio przepisy art. 60, z wyjątkiem § 3.

§ 5. Przepisu art. 59 nie stosuje się.

Art. 61⁵. (*uchylony*)

Art. 61⁶. [Zniesienie separacji] § 1. Na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka o zniesieniu separacji.

§ 2. Z chwilą zniesienia separacji ustają jej skutki.

§ 3. Znosząc separację, sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem małżonków.

(...)

6. Konwencja o uznawaniu rozwodów i separacji

z dnia 1 czerwca 1970 r. (Dz.U. 2001, Nr 53, poz. 561)

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
podaje do powszechnej wiadomości:

Konwencja o uznawaniu rozwodów i separacji została otwarta do podpisu dnia 1 czerwca 1970 r. w Hadze w następującym brzmieniu:

KONWENCJA

o uznawaniu rozwodów i separacji

Państwa-sygnatariusze niniejszej konwencji,
pragnąc ułatwić uznawanie rozwodów i separacji orzeczonych na ich terytoriach,

postanowiły zawrzeć w tym celu konwencję i uzgodniły następujące postanowienia:

Art. 1. [Stosowanie konwencji] Niniejszą konwencję stosuje się do uznawania w Umawiającym się Państwie rozwodów i separacji, orzeczonych w innym Umawiającym się Państwie w postępowaniu sądowym lub innym postępowaniu oficjalnie uznanym w tym państwie, które są w tym państwie prawnie skuteczne.

Konwencji nie stosuje się do ustaleń o winie oraz do innych dodatkowych decyzji wydanych przy orzekaniu o rozwodzie lub separacji, w szczególności decyzji dotyczących zobowiązań pieniężnych lub pieczy nad dziećmi.

III. Sprawy o rozwód i separację

Art. 2. [Warunki] Takie rozwody i separacje będą uznawane we wszystkich Umawiających się Państwach, przy zachowaniu pozostałych warunków przewidzianych w niniejszej konwencji, jeżeli w dniu wszczęcia postępowania w państwie, w którym został orzeczony rozwód lub separacja (zwanym dalej „Państwem pochodzenia”):

- (1) pozwany miał miejsce stałego pobytu; lub
- (2) powód miał miejsce stałego pobytu, a ponadto został spełniony jeden z następujących warunków:
 - a) pobyt ten trwał co najmniej rok bezpośrednio przed wszczęciem postępowania;
 - b) małżonkowie mieli ostatnie wspólne miejsce pobytu; lub
- (3) oboje małżonkowie byli obywatelami tego Państwa; lub
- (4) powód był obywatelem tego państwa, a ponadto został spełniony jeden z następujących warunków:
 - a) powód miał tam miejsce stałego pobytu; lub
 - b) przebywał tam nieprzerwanie przez okres co najmniej jednego roku, przypadającego przynajmniej częściowo na okres dwóch lat poprzedzających wszczęcie postępowania; lub
- (5) powód w sprawie rozwodowej był obywatelem tego państwa, a ponadto zostały spełnione następujące warunki:
 - a) powód był obecny w tym państwie w dniu wszczęcia postępowania oraz
 - b) małżonkowie mieli ostatnie wspólne miejsce stałego pobytu w państwie, którego prawo w dniu wszczęcia postępowania nie przewidywało rozwodu.

Art. 3. [Domicyl] Jeżeli Państwo pochodzenia przyjmie domicyl jako podstawę jurysdykcji w sprawach o rozwód lub separację, pojęcie „miejsce stałego pobytu” w artykule 2 należy rozumieć jako obejmujące domicyl w znaczeniu, w jakim termin ten jest stosowany w tym państwie.

Jednakże ustępu poprzedzającego nie stosuje się do domicylu żony, uzależnionego od domicylu męża.

Art. 4. [Powództwo wzajemne] W przypadku powództwa wzajemnego rozwód lub separacja orzeczone na skutek powództwa głównego lub wzajemnego są uznawane, jeżeli jedno lub drugie odpowiada warunkom artykułów 2 lub 3.

Art. 5. [Orzeczenie separacji] Jeżeli orzeczenie separacji odpowiadające postanowieniom niniejszej konwencji zostało przekształcone w orzeczenie rozwodowe w Państwie pochodzenia, nie można odmówić uznania rozwodu z tego powodu, że warunki określone w artykułach 2 lub 3 nie istniały już w chwili wszczęcia postępowania rozwodowego.

Art. 6. [Udział w postępowaniu] Jeżeli pozwany brał udział w postępowaniu, organy państwa, w którym wnosi się o uznanie rozwodu lub separacji, są związane ustaleniami faktycznymi, stanowiącymi podstawę jurysdykcji.

Nie można odmówić uznania rozwodu lub separacji z tego powodu, że:

- a) ustawodawstwo wewnętrzne państwa, w którym wnosi się o uznanie, nie dopuszcza rozwodu lub separacji na podstawie tych faktów; lub
- b) zostało zastosowane inne prawo niż to, które powinno być zastosowane według norm prawa prywatnego międzynarodowego tego państwa.

Bez uszczerbku dla tego, co może być konieczne dla stosowania innych postanowień niniejszej konwencji, organy państwa, w którym wnosi się o uznanie rozwodu lub separacji, nie rozpatrują orzeczenia pod względem merytorycznym.

Art. 7. [Odmowa uznania rozwodu] Umawiające się Państwo może odmówić uznania rozwodu, jeżeli w chwili jego orzekania obie strony były wyłącznie obywatelami państw, których ustawodawstwo nie przewiduje rozwodu.

Art. 8. [Odmowa uznania rozwodu lub separacji] Jeżeli przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności nie podjęto odpowiednich kroków w celu zawiadomienia pozwanego o pozwie o rozwód lub o separację albo nie umożliwiono mu dostatecznie obrony swych praw, można odmówić uznania rozwodu lub separacji.

Art. 9. [Odmowa uznania orzeczenia] Umawiające się Państwo może odmówić uznania orzeczenia o rozwodzie lub separacji, jeżeli nie da się ono pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem określającym status małżeński małżonków, wydanym w państwie, w którym wnosi się o uznanie, albo orzeczeniem uznanym lub spełniającym przesłanki uznania w tym państwie.

Art. 10. [Odmowa uznania orzeczenia] Umawiające się Państwo może odmówić uznania orzeczenia o rozwodzie lub separacji, jeżeli uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z jego porządkiem publicznym.

Art. 11. [Zobowiązania] Państwo, które jest zobowiązane do uznania orzeczenia o rozwodzie na podstawie niniejszej konwencji, nie może przeszkodzić żadnemu z małżonków w zawarciu ponownego małżeństwa na tej podstawie, że prawo innego państwa nie uznaje tego rozwodu.

Art. 12. [Zawieszenie postępowania] Postępowanie w sprawie o rozwód lub separację w każdym Umawiającym się Państwie może być za-

III. Sprawy o rozwód i separację

wieszzone, jeżeli postępowanie dotyczące statusu małżeńskiego jednego z małżonków jest przedmiotem postępowania w innym Umawiającym się Państwie.

Art. 13. [Systemy prawne] Przy stosowaniu niniejszej konwencji do orzeczonych rozwodów lub separacji lub o których uznanie wnosi się w Umawiających się Państwach, w których w sprawach o rozwód lub separację obowiązują dwa lub więcej systemy prawne stosowane w różnych jednostkach terytorialnych:

- (1) powołanie się na prawo Państwa pochodzenia oznacza powołanie się na prawo terytorium, na którym rozwód lub separacja zostały orzeczone;
- (2) powołanie się na prawo państwa, w którym wnosi się o uznanie, oznacza powołanie się na prawo sądu; oraz
- (3) powołanie się na domicyl lub pobyt w Państwie pochodzenia oznacza powołanie się na domicyl lub pobyt na terytorium, na którym rozwód lub separacja zostały orzeczone.

Art. 14. [Systemy prawne] Uwzględniając artykuły 2 i 3, jeżeli Państwo pochodzenia w odniesieniu do spraw rozwodowych lub separacji stosuje dwa (lub więcej) systemy prawne wobec różnych jednostek terytorialnych, to:

- (1) artykuł 2 ustęp 3 stosuje się, jeżeli oboje małżonkowie byli obywatelami państwa, którego jednostka terytorialna, gdzie rozwód lub separacja zostały orzeczone, stanowi część tego państwa, niezależnie od miejsca stałego pobytu małżonków;
- (2) artykuł 2 ustęp 3 stosuje się, jeżeli powód był obywatelem państwa, do którego należy jednostka terytorialna, gdzie rozwód lub separacja zostały orzeczone.

Art. 15. [Systemy prawne] W stosunku do Umawiającego się Państwa stosującego w sprawach rozwodowych lub separacji dwa (lub więcej) systemy prawne wobec różnych kategorii osób, powołanie się na prawo tego państwa oznacza powołanie się na system wskazany przez ustawodawstwo tego państwa.

Art. 16. [Stosowanie konwencji] Jeżeli przy stosowaniu niniejszej konwencji trzeba uwzględnić prawo państwa – niezależnie od tego, czy jest ono stroną konwencji – nie będącego Państwem pochodzenia ani państwem, w którym wnosi się o uznanie, stosującego w sprawach rozwodów lub separacji dwa (lub więcej) systemy prawne w zakresie terytorialnym lub personalnym, uwzględnia się system wskazany przez prawo tego państwa.

Art. 17. [Stosowanie konwencji] Niniejsza konwencja nie stoi na przeszkodzie stosowaniu w Umawiającym się Państwie przepisów prawa bardziej korzystnego dla uznawania zagranicznych orzeczeń o rozwodzie i separacji.

Art. 18. [Stosowanie konwencji] Niniejsza konwencja będzie stosowana bez uszczerbku dla wykonywania innych konwencji, których jedno lub więcej Umawiających się Państw jest lub może być w przyszłości stroną i które zawierają postanowienia dotyczące przedmiotu niniejszej konwencji.

Jednakże Umawiające się Państwa powinny powstrzymać się od zawierania innych konwencji dotyczących tego samego zagadnienia, które nie dałyby się pogodzić z postanowieniami niniejszej konwencji, chyba że czynią to ze szczególnych przyczyn, wynikających z regionalnych lub innych powiązań. Niezależnie od takich konwencji zobowiązują się one do uznawania, zgodnie z przepisami niniejszej konwencji, rozwodów i separacji orzeczonych w Umawiających się Państwach, nie będących stronami wymienionych konwencji.

Art. 19. [Zastrzeżenie prawa] Umawiające się Państwo może, nie później niż w chwili ratyfikacji lub przystąpienia, zastrzec sobie prawo:

- (1) odmowy uznania rozwodu lub separacji między małżonkami, którzy w chwili rozwodu lub separacji byli wyłącznie obywatelami państwa, w którym wnosi się o uznanie, jeżeli zostało zastosowane inne prawo niż wskazane przez jego prawo prywatne międzynarodowe, chyba że osiągnięty został taki sam rezultat, jaki zostałby osiągnięty przy zastosowaniu prawa wskazanego przez to prawo;
- (2) odmowy uznania rozwodu, jeżeli w chwili jego orzeczenia obie strony miały miejsce stałego pobytu w państwach, które nie uznają rozwodu. Państwo korzystające z zastrzeżenia określonego w niniejszym ustępie nie może odmówić uznania na podstawie artykułu 7.

Art. 20. [Prawo nieuznawania rozwodu] Umawiające się Państwo, którego prawo nie przewiduje rozwodu, może nie później niż w chwili ratyfikacji lub przystąpienia zastrzec sobie prawo nieuznawania rozwodu, jeżeli w chwili jego udzielania jedno z małżonków było obywatelem państwa, którego ustawodawstwo nie znało rozwodu.

Zastrzeżenie takie jest skuteczne dopóty, dopóki instytucja rozwodu nie zostanie prawnie uregulowana w tym państwie.

Art. 21. [Instytucja separacji] Umawiające się Państwo, w którym nie została prawnie uregulowana instytucja separacji, może nie później niż w chwili ratyfikacji lub przystąpienia zastrzec sobie prawo odmowy uzna-

III. Sprawy o rozwód i separację

nia orzeczenia o separacji, jeżeli w chwili jej orzeczenia jedno z małżonków było obywatelem państwa, w którym instytucja separacji została prawnie uregulowana.

Art. 22. [Obywatele] Umawiające się Państwo może w każdym czasie oświadczyć, że niektórych kategorii osób posiadających jego obywatelstwo nie uważa się za obywateli przy stosowaniu niniejszej konwencji.

Art. 23. [Deklaracje] Umawiające się Państwo, które do instytucji rozvodu lub separacji stosuje więcej niż jeden system prawny, może w chwili podpisania, ratyfikacji lub przystąpienia oświadczyć, że niniejsza konwencja zostaje rozciągnięta na wszystkie jego systemy prawne albo tylko na jeden lub kilka spośród nich, i może zmienić swoją deklarację przez złożenie nowej deklaracji w każdym czasie.

Powyższe deklaracje, o których zawiadamia się Ministerstwo Spraw Zagranicznych Niderlandów, powinny określać systemy prawne, do których konwencja ma zastosowanie.

Umawiające się Państwo może odmówić uznania rozwodu lub separacji, jeżeli w dniu, w którym wnosi się o uznanie, konwencja nie ma zastosowania do systemu prawnego, według którego rozwód lub separacja zostały orzeczone.

Art. 24. [Zastosowanie] Niniejszą konwencję stosuje się niezależnie od daty orzeczenia rozwodu lub separacji.

Jednakże Umawiające się Państwo może nie później niż w chwili ratyfikacji lub przystąpienia zastrzec sobie prawo niestosowania niniejszej konwencji do instytucji rozvodu lub separacji, orzeczonych przed dniem wejścia w życie konwencji w stosunku do tego państwa.

Art. 25. [Zastrzeżenia] Każde państwo może nie później niż w chwili ratyfikacji lub przystąpienia zgłosić jedno lub więcej zastrzeżeń wymienionych w artykułach 19, 20, 21 i 24 niniejszej konwencji. Nie jest dopuszczalne składanie innych zastrzeżeń.

Zawiadamiając o rozszerzeniu zakresu stosowania konwencji zgodnie z artykułem 29, Umawiające się Państwo może zgłosić wyżej wymienione zastrzeżenia, ograniczając ich skutki do wszystkich lub tylko do niektórych terytoriów wymienionych w zawiadomieniu.

Umawiające się Państwo może w każdym czasie wycofać złożone przez siebie zastrzeżenie. O wycofaniu zawiadamia się Ministerstwo Spraw Zagranicznych Niderlandów.

Skutki zastrzeżenia przestają obowiązywać sześćdziesiątego dnia od zawiadomienia, o którym mowa w ustępie poprzedzającym.

Art. 26. [Ratyfikacja konwencji] Niniejsza konwencja jest otwarta do podpisu dla państw reprezentowanych na Jedenastej Sesji Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego.

Konwencja podlega ratyfikacji, a dokumenty ratyfikacyjne składa się w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Niderlandów.

Art. 27. [Wejście w życie] Niniejsza konwencja wchodzi w życie, zgodnie z artykułem 26 ustęp 2, sześćdziesiątego dnia po złożeniu trzeciego dokumentu ratyfikacyjnego.

W stosunku do każdego państwa-sygnatariusza, które złoży dokument ratyfikacyjny po wejściu w życie konwencji, konwencja wejdzie w życie sześćdziesiątego dnia po złożeniu dokumentu ratyfikacyjnego.

Art. 28. [Przystąpienie] Każde państwo, niereprezentowane na Jedenastej Sesji Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego, które jest członkiem tej Konferencji, Organizacji Narodów Zjednoczonych, wyspecjalizowanej agencji tej organizacji lub jest stroną Statutu Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, może przystąpić do niniejszej konwencji po jej wejściu w życie zgodnie z artykułem 27 ustęp 1.

Dokument przystąpienia składa się w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Niderlandów.

Konwencja wchodzi w życie w stosunku do państwa przystępującego sześćdziesiątego dnia po złożeniu dokumentu przystąpienia.

Przystąpienie staje się skuteczne tylko w stosunkach między państwem przystępującym a Umawiającymi się Państwami, które wyrażą zgodę na przystąpienie tego państwa. Deklarację zawierającą taką zgodę składa się w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Niderlandów, które przekazuje jej uwierzytelniony odpis każdemu Umawiającemu się Państwu drogą dyplomatyczną.

Konwencja wchodzi w życie w stosunkach między państwem przystępującym a państwem, które wyraziło zgodę na przystąpienie tego pierwszego, sześćdziesiątego dnia po złożeniu deklaracji zawierającej taką zgodę.

Art. 29. [Zakres stosowania] Państwo może w chwili podpisania, ratyfikacji lub przystąpienia oświadczyć, że niniejszą konwencję stosuje się do wszystkich terytoriów, które reprezentuje ono w stosunkach międzynarodowych, do jednego lub do niektórych z tych terytoriów. Deklaracja taka staje się skuteczna od dnia wejścia w życie konwencji w stosunku do tego państwa.

O każdym takim rozszerzeniu zakresu stosowania konwencji zawiadoma się następnie Ministerstwo Spraw Zagranicznych Niderlandów.

III. Sprawy o rozwód i separację

Rozszerzenie staje się skuteczne tylko w stosunkach z Umawiającymi się Państwami, które wyrażą zgodę na takie rozszerzenie. Deklarację o wyrażeniu takiej zgody składa się w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Niderlandów. Ministerstwo to przekazuje uwierzytelniony odpis deklaracji każdemu Umawiającemu się Państwu drogą dyplomatyczną.

Rozszerzenie zakresu stosowania konwencji staje się skuteczne w każdym przypadku sześćdziesiątego dnia po złożeniu deklaracji zawierającej zgodę na takie rozszerzenie.

Art. 30. [Obowiązywanie] Niniejsza konwencja obowiązuje przez 5 lat, licząc od dnia jej wejścia w życie zgodnie z artykułem 27 ustęp 1, nawet w stosunku do państw, które ratyfikowały ją później, lub do państw, które do niej przystąpiły.

W przypadku braku wypowiedzenia konwencja ulega milcząco przedłużeniu na kolejne pięcioletnie okresy.

Każde wypowiedzenie będzie notyfikowane Ministerstwu Spraw Zagranicznych Niderlandów co najmniej na sześć miesięcy przed upływem okresu pięcioletniego.

Wypowiedzenie może dotyczyć tylko niektórych terytoriów, w stosunku do których konwencja ma zastosowanie.

Wypowiedzenie jest skuteczne tylko w stosunku do państwa, które je notyfikowało. Konwencja pozostaje w mocy w stosunku do innych Umawiających się Państw.

Art. 31. [Powiadomienie o przystąpieniu] Ministerstwo Spraw Zagranicznych Niderlandów powiadomi państwa wymienione w artykule 26 oraz państwa, które przystąpiły do konwencji zgodnie z artykułem 28:

- a) o każdym podpisaniu i ratyfikacji, o których mowa w artykule 26;
- b) o dniu wejścia w życie niniejszej konwencji zgodnie z artykułem 27 ustęp 1;
- c) o każdym przystąpieniu, o którym mowa w artykule 28, i dniu, w którym staje się skuteczne;
- d) o rozszerzeniu zakresu stosowania konwencji określonym w artykule 29 i dniu, w którym staje się skuteczne;
- e) o każdym wypowiedzeniu, o którym mowa w artykule 30;
- f) o zgłaszaniu i wycofywaniu zastrzeżeń, o których mowa w artykułach 19, 20, 21, 24 i 25;
- g) o deklaracjach, o których mowa w artykułach 22, 23, 28 i 29.

Na dowód czego niżej podpisani, należycie upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Hadze dnia 1 czerwca 1970 r. w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jed-

nym egzemplarzu, który składa się w archiwum Rządu Niderlandów i którego uwierzytelniony odpis przekazuje się drogą dyplomatyczną każdemu państwu reprezentowanemu na Jedenastej Sesji Konferencji Haskiej Prawa Prywatnego Międzynarodowego.

Po zapoznaniu się z powyższą konwencją, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- konwencja powyższa została uznana za słuszną;
- Rzeczpospolita Polska postanawia przystąpić do tej konwencji, zastrzegając sobie prawo odmowy uznania rozwodu lub separacji w sytuacji określonej w artykule 19 punkt 1 oraz prawo niestosowania niniejszej konwencji do rozwodu lub separacji orzeczonych przed dniem wejścia w życie konwencji dla Rzeczypospolitej Polskiej (artykuł 24);
- z uwzględnieniem wyżej wymienionych zastrzeżeń konwencja będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 27 lutego 1996 r.

7. Prawo o aktach stanu cywilnego

z dnia 28 listopada 2014 r. (Dz.U. 2014, poz. 1741)

(zm.: Dz.U. 2014, poz. 1888; 2015, poz. 262, poz. 1087)

Wyciąg

(...)

Art. 55. [Zgłoszenie urodzenia] 1. Zgłoszenia urodzenia dziecka dokonuje się w terminie 21 dni od dnia sporządzenia karty urodzenia, a w przypadku gdy dziecko urodziło się martwe – w terminie 3 dni od dnia sporządzenia karty martwego urodzenia.

2. Jeżeli nie dokonano zgłoszenia urodzenia w terminie 21 dni od dnia sporządzenia karty urodzenia lub w terminie 3 dni od dnia sporządzenia karty martwego urodzenia, kierownik urzędu stanu cywilnego sporządza z urzędu akt urodzenia na podstawie karty urodzenia albo karty martwego urodzenia, z adnotacją o sporządzeniu aktu z urzędu, oraz informuje rodziców dziecka o jego sporządzeniu.

(...)